

JSME PŘIPRAVENI NA NOVÉ ÚKOLY VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNICTVÍ?

Ráda využívám možnosti oslovit čtenáře časopisu *Hygiena* s tématem, které vnímám jako aktuální nejen pro Evropskou úřadovnu WHO, ale které se dotýká všech, kteří se zabývají hygienou, primární prevencí a podporou zdraví.

Od svých počátků, zaměřených především na zvládání infekčních onemocnění, urazilo veřejné zdravotnictví dlouhou cestu a dokázalo eliminovat mnoho historických zdravotních hrozeb. Přes dosud přetrvávající nebezpečí pandemií infekčních onemocnění se musí lidstvo v neustále se proměňujícím světě vyrovnat s hrozbami novými. Začalo docházet k vzestupu nemocí multifaktoriálně podmíněných, patologických stavů převážně chronické povahy. Podstata těchto chorob

úzce souvisí s životem a organizací moderní společnosti. Jejich léčba i prevence mají jiné nároky a potřebují novou zdravotně politickou strategii. Tento – dnes již všeobecně známý a v bezpočtu prací popsaný obecný obraz vývoje zdravotního stavu je, bez ohledu na určité difference ve svých trendech či dílčích ukazatelích, typický pro všechny ekonomicky vyspělejší země.

Samo zdravotnictví, dříve stěžejní nástroj boje proti nemocem, ztrácí na svém dominantním významu. Rostoucí poznání determinant zdraví vede zcela přesvědčivě k názoru, že zdraví je ovlivňováno mnoha různými a stále novými faktory, z nichž řada leží mimo tradiční oblast zdravotnictví. Tento komplexní přístup je pro Světovou zdravotnickou organizaci charakteristický: od svého vzniku zdůrazňuje WHO pojetí zdraví v jeho bio-psycho-sociálním kontextu.

Vlády dnes musí zajistit, aby jejich systémy a politiky veřejného zdravotnictví odpovídaly novým podmínkám, musí předvídat nová ohrožení zdraví a hledat cesty, jak jim čelit. Kapacita veřejného zdravotnictví potřebná pro takovou reakci je v mnoha zemích nedostačující a měla by být posílena. Evropská úřadovna WHO proto přichází s novou koncepcí pro evropskou zdravotní politiku pod názvem *Zdraví 2020*, která je v současné době široce diskutována s participací všech členských států. Měla by být přijata na Evropském regionálním výboru WHO v září 2012 na Maltě. Dokument bude historicky navazovat na koncepty *Health for All*, *Health 21* a *Talinskou chartu* přijatou v roce 2008, která zdůraznila, že udržitelnost zdravotnických systémů je podmíněna adekvátně prováděnou prevencí a podporou zdraví.

Novými prvky, které se musí vedle tradičního pojetí „Public Health“ objevit, je ochrana a podpora zdraví zaměřená na veškerá rizika, která s sebou přináší socioekonomický rozvoj ve vztahu k onemocněním charakteristickým pro současnou populaci. Veřejné zdravotnictví se tak musí zaměřit na identifikaci a hodnocení determinant přírodního a sociálního prostředí a zdravotních rizik ve vztahu k vývojovým závislostem a rizikovým skupinám (dětí a dorost, ekonomicky aktivní populace, senioři, zdravotně ohrožené sociální skupiny) a povýšit zdravotní surveillance od pouhého monitoringu a sběru informací na jejich analýzu, hodnocení a sledování tendencí jejich vývoje, aby státní zdravotní správě poskytovalo nezbytné odborné podklady pro plánování, implementaci, řízení a hodnocení služeb. Rovněž je potřebné vytvořit mechanismus výuky pracovníků veřejného zdravotnictví a poskytnutí možnosti jejich profesního růstu.

Jsme na tyto úkoly připraveni? Obávám se, že legislativní a posléze organizační změny vedoucí k další restrukturalizaci služeb veřejného zdravotnictví, např. i v souvislosti s nově přijatou novelou zákona o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb., která umožňuje rušení územních pracovišť, naplnění výše uvedených zadání v podstatě definitivně limitují. Ztrácíme tak postupně kapacity specializovaných odborníků pro tato zadání a to i přesto, že mezinárodní organizace, ať již WHO či struktury EU, je od nás požadují. Využijme těchto výzev a nepromarněme šanci, která z těchto nadnárodních společenství přichází.

MUDr. Alena Šteflová, Ph.D.
ředitelka Kanceláře WHO v České republice
email: steflova@who.cz